

הבית, על מצוקתם של חברים שלא הוכרו כטיבעונים, על הקיצוץ שהתחילו לנהוג באוכל שהם מביאים, על כי מכריחים אותם לקבל זריקות חיסון כניגוד לרצונם ועל הרעב הפוקד אותם.

חיילת אחת נאלצה, בתוקף הנסיינות, לאכול מוצרי-חלב וביצים, וכתוצאה מכך נכנסה לדיכאון נפשי ונזקקה לטיפול פסיכיאטרי.

חיילים צימחוניים התלוננו על חוסר תחליפים ראויים לבשר, על כך שמיביאים להם רגים כתחליף לבשר מתוך אידיבנה לכך שהשקפתם מבוססת על התנגדותם להרג בעלי-חיים (אם כי האוכלים מזון צימחוני משיקולי בריאות אוחלים בדרך כלל רגים). ממקום אחר הגיעה תלונה כי התחליף הקבוע לבשר הוא ביצה, וכך יוצא שבוקר, צהריים וערב, מרי יום ביומו, אוכלים ביצים, ביצים, ביצים.

גישה לא רצינית

את-על-ימי שצה"ל החליט כי הוא חוסך לו כאברדאש, וממיר את החובה לכלכל את חייליו הטיבעוניים בכסף, האם נשקלה האפשרות לספק בעיקר בפיצוחים, מוצרים שאינם מתקלקלים לאורך זמן ואינם יקרים מבשר. כך אולי יוכלו להיפטר אחת ולתמיד בעיית המתחזים, המטרירה של-כך את הממונים. שאלה זו, שהופנתה לדובר צה"ל, נשארה ללא תשובה.

מתקבל הרושם שבכל הטיפול בנושא ישנה גישה בלתי-רצינית, חשדנית ועוינת מראש. החובה הבסיסית להזין את החיילים נתפסת כמטרד שיש להיפטר ממנו בדרך הקלה: המרה לכסף והעמדת קשיים בפני המטרידים הפוטנציאליים. זה שהם רעבים, זו הבעיה שלהם. מסכם אבי יעקובוביץ: "הייתי רוצה שצה"ל יכנס ועדת מומחים, שתכלול גם נציגים מתנועת הצימחונים, שתחליט על תחליפים ראויים לבשר ורגים.

ונדמה לי שבכך היה צה"ל גם מביא תועלת לכלל חייליו, ולא רק לצימחונים וטיבעונים. במידה והיו מגוונים מדי פעם את הארוחות החלבוניות בחלבון מן הצומח, שהוא יותר זול ויותר בריא. אבל, יש לי הרגשה שקיים קשר-שתיקה. נותנים את ההרגשה שעושים טובה גדולה למי שכבר עבר את שיבת עת מרווי המכשלה וקיבל הכרה כטיבעוני. "האחראים כנראה פשוט לא יודעים מה זה להיות רעב."

כך נראית ארוחת-צהריים של צימחוני בצה"ל: הדגש על הביצים

לצימחוניים

תחליפי-המזון שלו? מרוע לא קיימים תחליפי-מזון בשק"ם? מרוכר בסך הכל באגוזים, שקדים, בוטנים, שומשום ופיצוחים לא קלויים.

על כך משיב דובר צה"ל קצרות: מלאי המוצרים לצימחונים וטיבעונים מצוי בשק"מ"ות. בשק"ם אומנם נמכרים פיצוחים, אבל הם קלויים וממולחים. ותהליך הקליה מוריד את ערכם התזונתי ואין הם יכולים לשמש תחליפי-מזון.

אך בכל זאת מתקיימים? מי שיכול, לא סומך על צה"ל, ומביא אוכל מן הבית. מי שיכול, משתמש במשכורתו הצבאית, מוסיף עליה את התוספת לרכישת מזון וכספי הוריו, רוכש את מיצר-המזון הדרושים לו. וגם או הרעב יכול להמשיך ולכרסם. מכיוון שלא תמיד יש בבסיס תנאים לאידיאליים, סונו המזון הטיבעוני המובא מהבית בכמויות.

חיילים טיבעונים מספרים על שקים שלמים של מזון שהם סוחבים מן

טכרו בקשות. אם מאשרים אותן, החומר נשלח למת"ש (מחלקת תשלומים) והמחשב מוזן. ולא — שולחים מיכתב ליחידה כי החייל אינו עומד בקריטריונים. כל העניין לוקח חודש-חודשיים, ובשכיל מה צריך עורך-דין? כדי להפחיד את החיילים, שלא ירמו."

גם לאחר שהוכר החייל כטיבעוני, ויש רק כמה נבחרים כאלה, דרכו לא סוגה בשושים. כיצד אמור חייל בבסיס סגור או מרוחק לרכוש את

כשל התשלום. לרובם לא ידוע כי עומד לרשותם, ללא תשלום, פרקליט צבאי.

בדיקה עם חיטוט

המחסום הבא הוא הרופא המישיפחה. על החייל להביא אישור מרופא המישיפחה או היחידה, כי הוא מכיר את החייל כטיבעוני, וידוע שאינו משתמש בתרופות או בוויטמינים. זהו מחסום עצום, משום שהרבה טיבעונים אינם פונים לטיפול אצל רופא המישיפחה אלא אצל רופא טיבעוני או צימחוני.

רופאי-מישיפחה רבים מסרבים לתת את האישור בטענה שאינם מכירים את החייל, אך מעבר לכך קיימת גם שאלה עקרונית: מי קבע שאדם טיבעוני נמנע משימוש בתרופות או בוויטמינים? בדרך כלל אומנם משתדלים הטיבעונים להימנע משימוש בתרופות עד כמה שניתן, אבל הגבול הוא סובייקטיבי. אמות-המידה של צה"ל קובעות את הגבול המחמיר האפשרי ביותר.

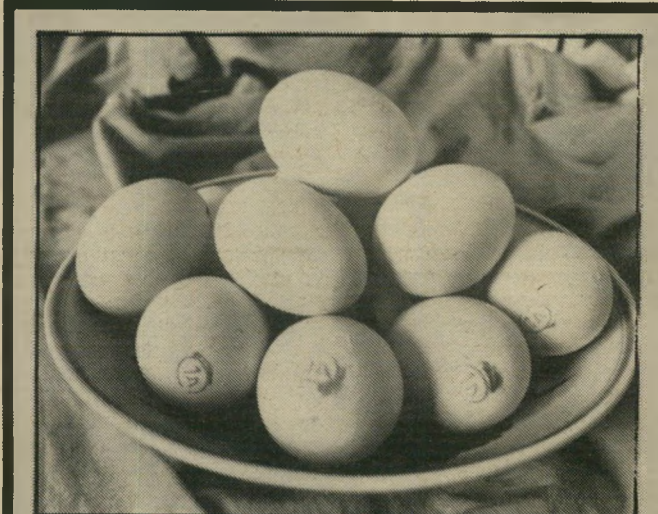
כדי לקבל את ההכרה מומלץ, אם כי זאת לא תובנה, להוכיח, כי החייל חבר בתנועת הטיבעונים והצימחונים. אך גם בכך לא די. משק"ת ת"ש (תנאי שירות) או קצינת ת"ש עושה ביקור-חובה בבית החייל. למעט מיקרים של חייל בודד או חיילים מקיבוץ, היא קובעת פגישה עם אם החייל וממלאת טפסים. מה היא בודקת? מסתכלת אם יש בבית ספרים על צימחונות, אם יש כלי-מטבח נפרדים, אם הכלים אינם עשויים מנירוסטה, מחפשת תבלינים מיוחדים ושומעת מן האם על אורח חייו של הבן. שוב בדיקה חטטנית, שרכים נרתעים ממנה.

וכמה זמן לוקח כל הטיפול עד לאישור הסופי? כאכ"א מחכים שיצי

צימחוני יעקובוביץ וגם עצבות. דיכאון וחוסר-שינה

ביצה. צריך להסתכל על אורח-החיים הכללי. הטופס מחפש את החיילים ונמסה להכשיל אותם. מי שמלא אותו בכנות ובתוסלג, יעבור רק לעיתים נדירות את כל המכשלות. אולם גם בכך לא די. אחרי מילוי הטופס חייב החייל לגשת לעורך-דין ולהצהיר שבועה שהוא טיבעוני. גם ררישה זו פועלת כמסגנת. רבים עיים מלגשת לעורך-דין אורחי

כן ביצים לא ביצים

הצימחונות היא השקפת-עולם המתייחסת ביראת-כבוד כלפי ערך החיים (חיי אדם או בעלי-חיים) וכפועל יוצא נמנע הצמחוני מפגיעה ומאכל של בעלי-חיים. אך לא תוצרתם (ביצים וגבנות). הטיבעונות היא צימחונות מושלמת יותר. זהו אורח-חיים המנסה להתקרב עד כמה שאפשר לטבע. הטיבעוני אף אינו אוכל מוצרי-חלב או ביצים. משתדל לאכול את מזונו ללא התערבות מלאכותית כגון בישול, טיגון, המלחה ונוטה לגור באיזור טיב-עי.

לטיבעונים בכל הנוגע למתן זכויות, צמחונים זכאים למנה חלימית לבשר בארוחת-צהריים ואילו טיבעוני זכאי לתשלום (בסך 1.16 שקל) במקום ארוחת-צהריים. חיילים צימחונים וטיבעונים, בשירות סדיר ובמילואים, ה-